

Nr 167.

Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förvärvande av beskickningshus i Washington; given Stockholms slott den 20 mars 1925.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Östen Undén.

Utdrag ur protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Ministern för utrikes ärendena anför:

»Jag anhåller nu att få inför Kungl. Maj:t upptaga frågan om inköp för statens räkning av ett beskickningshus i Washington.

Redan år 1908 framlade dåvarande sändebudet i Washington, envoyén Lagercrantz ett förslag om förvärvande av en fastighet i nämnda stad, avsedd att inrymma ministerbostad och kansli-lokal. Förslaget motiverades å ena sidan med önskvärldheten att beskickningen i Washington, som vore en av

Sveriges viktigaste, finge sin lokalfråga ordnad på ett stadigvarande och fullt värdigt sätt, å andra sidan med de ekonomiska fördelar, som skulle följa med ett husinköp. Envoyén Lagercrantz' förslag ledde emellertid icke till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Frågan om ett fastighetsförvärv har sedermera återupptagits av Sveriges nuvarande sändebud i Washington envoyén A. F. Wallenberg. Redan kort efter sitt tillträde till ministerposten år 1921 framhöll sändebudet i skrivelser till utrikesdepartementet, att enligt hans förmenande en lösning av lokalfrågan vore en av de främsta förutsättningarna för att beskickningen i Washington skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. På grund av bostadsförhållandena i Washington kunde, enligt sändebudets åsikt, en anordning, som tillgodosåge berättigade krav, endast ernås genom att beskickningen för sina behov förfogade över en särskild fastighet. Sändebudet hade också själv inköpt ett för ändamålet passande, väl beläget hus, vid vilken åtgärds företagande han letts av den tanken och förhoppningen, att staten måtte finna med sin fördel förenligt att i sinom tid, och sedan fastigheten i fråga beskicknings av någon därtill bemyndigad sakkunnig, övertaga densamma.

Med anledning av sändebudets erbjudande erhöll professorn vid Tekniska högskolan L. I. Wahlman, vilken nästförlidna år företog en resa i Förenta Staterna, i uppdrag att besiktiga den envoyén Wallenberg tillhöriga fastigheten samt däröver avgiva utlåtande. I en till utrikesministern den 12 sistlidna november avgiven rapport anförde professor Wahlman bland annat följande:

»1. Läget är det allra bästa, centralt och monumentalt, invid en parkliknande korsningspunkt av trädbevuxna avenyer, Sheridan Circle (Massachusetts Avenue inmyunnar här). En hel del legationer äro nära grannar.

Grannhusen äro av samstämmande och elegant utseende, de vid sidorna stora privatvillor liksom legationshuset.

2. Legationshusets tomt liksom dess grannars är belägen vid foten av en lummig hög ås; den bakre delen av tomten är urschaktad ur denna ås. Bakom ligger en med vackra lövträd bevuxen obebyggd mindre tomt, som gränsar mot en på åsens sluttning belägen, tämligen obebyggd gata, parallell med legationshusets front. På höger sida är även en obebyggd tomt med sakta stigande terräng. Hälften av denna tomt är tillköpt. Delad med närmaste granne till höger utgör den ett värdefullt tillägg till husets trevnad. Ingen brandmur vetter mot densamma. Båda de obebyggda tomthalthorna äro schaktade och utlagda till lawns. — — — — —

3. Husets inre och yttre arkitektur är gedigen, även vad byggnadsmaterialet beträffar. Allt är väl utfört och väl bibehållet. Dess väl proportionerade barock verkar av någon orsak mer holländsk än amerikansk. Det är ett gediget och vackert hus med kraftigt tilltagna paradrum, vilka äro redigt förlagda i de två huvudvåningarna kring en öppen, monumental vinkeltrappa.

4. Huset har, utom källare och inredd vindsvåning, tre fullt utbyggda våningar.

Dess gatufrent, 16 fot (4.75 m.) indragen från gata, är cirka 47 fot (14 m.) bred, dess djup är cirka 74 fot (22 m.), första våningens höjd är cirka 14.5 fot (4.30 m.), bottenvåningens något lägre.

I högra bakre hörnet av tomten ligger, med undre våningen baktill inbyggd i sluttningen, ett garage med ovanpå belägen 4 rums bostad för chauffören.

5. Huvudbyggnaden innehåller:

i bottenvåningen: entré utan kapprum öppen åt vänster till en stor vacker hall, som inåt övergår i trapprummet; åt höger ligger nuvarande kansliet. Hallen cirka 47×20 fot (14×6 m.), kansliet något mindre i area, men ett rikligt belyst, svalt rum. Vidare en stor tjänarehall och stort kök med pantry, baktrappa, köksingång, skafferier;

i första våningen: stor matsal c:a 6×8 m. med pantry, stor salong cirka 7.5×11.5 m., båda mycket vackra rum, övre hall, stort herrum. Detta är paradvåningen;

i andra våningen: trapphall och 7 rum, de flesta stora, av vilka två användas för legationsrådet och handelsrådet, vidare tre badrum, korridorer och garderober;

i tredje våningen: baktrappa, åtta i allmänhet mindre rum för tjänare och hushållet, badrum, garderober.

Källaren är stor och väl inredd.

Trots byggnadens rätt stora volym är belägenheten av de stora representationsrummen sådan att en egentlig kanslivåning är svår att erhålla utan att alldeles förstöra den karaktär av ståtligt och präktigt hem, som är byggnadens egen. Under nuvarande förhållanden räcker den väl till och motsvarar till synes gott sitt ändamål. Klokt och förutseende vore det, om den värdefulla egendomen på ett eller annat sätt bleve svenska statens, att inköpa den ovanför belägna trädbevuxna tomten för att därå inrymma en mindre byggnad som supplerade kansliavdelningen.

Denna nybyggnad kunde till följd av läget ibland träden hållas mycket anspråkslös till det yttre och nås lämpligast från den parterr, som är belägen till höger om villan.»

Jämlikt envoyén Wallenbergs erbjudande skulle fastigheten övergå i statsverkets ägo i fullt möblerat skick. Det lösöre, som sålunda komme att ingå i överlåtelsen, utgöres av fullständig möblering till en salong, en matsal, ett herrum, 7 sovrum, 7 tjänare- och 4 badrum ävensom köksmaterial och porslin för 36 personer samt linne, vartill komma inventarier till det å fastigheten belägna garaget med tillhörande chaufförbostad.

Sedan envoyén Wallenbergs erbjudande först framställdes, har detsamma vid upprepade tillfällen varit föremål för förhandlingar mellan utrikesdepartementet och sändebudet, varvid denne för fastigheten jämte inventarier betingat sig ett pris av 192,000 dollars samt föreslagit vissa avbetalningsvillkor. för den händelse det skulle för staten visa sig olägligt att på en gång erlægga köpesumman. Budgetära hänsyn hava emellertid föranlett, att frågan om inköp av ett beskickningshus i Washington ansetts böra åtminstone tillsvidare skjutas åt sidan.

Emellertid hava på sista tiden omständigheter av sådan art tillkommit, att jag icke ansett mig kunna stå till svars med att icke redan nu underställa frågan om inköp av ett beskickningshus i Washington statsmakternas prövning.

Sistlidna januari månad meddelade nämligen envoyén Wallenberg, att en plan — som redan tidigare varit under övervägande men då icke blivit fullföljd — att genom en insamling bland svensk-amerikanerna anskaffa bidrag till inköp av ett beskickningshus i Washington numera syntes kunna förverk-

ligas. Därest svenska staten beviljade ett belopp av minst 125,000 dollars, funnes, enligt vad ministern meddelade, de bästa utsikter, att insamlingen skulle inbringa återstoden av de för inköpet erforderliga medlen. Sändebudet framhöll vidare, att han såge sig nödsakad anhålla om definitivt besked under den närmaste tiden rörande statsmakternas ställning till hans erbjudande. Efter ytterligare förhandlingar med envoyén Wallenberg har denne på följande sätt preciserat sitt anbud:

Statens bidrag till fastighetens inköp begränsades till 125,000 dollars, vilket belopp icke till någon del behövde utgå före den 1 juli 1926. Statsbidraget kunde antingen erläggas i sin helhet sistnämnda dag eller genom ett par avbetalningar. Utöver nämnda belopp å 125,000 dollars skulle kostnaderna för beskickningshusets förvärv täckas genom på enskild väg anskaffade medel. Då envoyén Wallenberg av tredje man erhållit ett anbud å fastigheten å 225,000 dollars, såge han sig icke i tillfälle att hålla sitt erbjudande till svenska staten öppet längre än till instundande april månads utgång.

Byggnadsstyrelsen, som i anledning av vad som sålunda förekommit, anmodats avgiva utlåtande i ärendet, har i skrivelse den 3 innevarande månad anfört bl. a. följande:

»Av det för byggnadsstyrelsen tillgängliga materialet att döma synes fastigheten i fråga beträffande såväl läge, storlek, arkitektur och beskaffenhet i övrigt synnerligen väl lämpa sig för här avsett ändamål. Vad beträffar den av professorn Wahlman framhållna svårigheten att inom fastigheten bereda det ökade utrymme beträffande kanslilokaler, som i en framtid kan bli erforderligt, får byggnadsstyrelsen anföra att då den nuvarande kansli lokalen, enligt vad professorn Wahlman i sitt yttrande framhåller, för närvarande är fullt tillräcklig, det knappast kan anses nödvändigt att nu ingå på frågan hur ett eventuellt framtida lokalbehov skall kunna fyllas, och synes denna fråga icke böra få tillmätas avgörande betydelse, därest statens förvärv av fastigheten ur andra synpunkter kan anses vara fördelaktigt.»

Beträffande värdet av fastigheten med därtill hörande inventarier har styrelsen hänvisat till följande av byggnadsrådet G. A. Nilsson verkställda utredning:

»Det tillgängliga materialet för en värdering består av en av professor Wahlman upprättad situationsplan jämte kortfattad beskrivning av byggnaden samt en del fotografier. En ungefärlig uppskattning av byggnadens volym samt tomtens areal har med ledning härav uppgjorts. Själva legationsbyggnadens volym är omkring 5,230 kbm, och den till densamma hörande garagebyggnadens volym omkring 250 kbm. Tomtens yta är, inklusive den senare inköpta delen, omkring 950 kvm.

I fråga om kubikmassepriset har jag efter samtal med professor Wahlman samt efter på annat sätt erhållet värderingsmaterial ansett mig böra räkna med ett kubikmassepris av 30 dollars per kbm. för själva legationshuset och 20 dollars för garaget. I fråga om tomtvärdet har jag gått ut från ett med omkring 30 % ökat tomtvärde jämfört med »Diplomatstadens» i Stockholm tomtpriser. Tomtvärdet blir då omkring 100 kronor (27 dollars) per kvm. Vid värderingen har jag vidare gått ut ifrån att inventarierna kunna anses vara värda 20,000 dollars (vid det år 1921 gjorda erbjudandet uppskattades de till 20 å 25 tusen dollars).

Värdet blir då följande:

Legationsbuset	5,230 × 30	156,900
Garagebyggnaden	250 × 20	5,000
Tomten	950 × 27	25,650
Inventarierna		20,000

Summa Dollars 207,550.»

Styrelsen anför vidare:

»Det har givetvis varit vanskligt att mera exakt beräkna nämnda värde med ledning av det ofullständiga material, som styrelsen haft till förfogande, och då styrelsen icke varit i tillfälle att inhämta några närmare upplysningar rörande prisförhållandena på platsen, måste sålunda den föreliggande kostnadsberäkningen betraktas såsom helt approximativ. Emellertid giver denna beräkning, som torde kunna betraktas såsom mycket försiktigt uppgjord, vid handen, att det för fastigheten jämte inventarier angivna priset å 192,000 dollars är fullt skäligt, varför det statsverket gjorda erbjudandet att för ett belopp av 125,000 dollars förvärva fastigheten måste ur ekonomisk synpunkt anses synnerligen fördelaktigt.

Med anledning av vad sålunda anförts får byggnadsstyrelsen på det livligaste tillstyrka, att erforderliga åtgärder vidtagas för anvisande av sistnämnda belopp, 125,000 dollars, för ifrågavarande fastighetsförvärv.»

Vår beskickning i Washington är utan gensägelse en av Sveriges allra viktigaste. Sveriges redan före världskriget betydelsefulla förbindelser med Förenta staterna hava obestriddligen än ytterligare utvecklats genom de förhållanden, som inträtt under och efter detsamma. På det finansiella och ekonomiska området hava våra intressen i Förenta staterna med varje år stegrats. Men dessutom finnas alldeles särskilda anledningar, som medföra en nära kontakt mellan de bägge länderna. Jag syftar på de stora befolkningsgrupper, uppskattade till över två miljoner, som kunna räknas tillhöra den svenska folkstammen och av vilka mer än 700,000 äro svenskfödda. På dessa befolkningsgruppers tillgivenhet och minnesgodhet mot deras gamla fädernesland får Sverige ständigt mottaga nya och talande bevis. Envoyéa Wallenberg har med hänvisning till de omständigheter, jag nu antytt, framhållit den alldeles särskilda betydelse, som låge däri, att Sverige låte sin representation i Förenta staterna framträda på ett även i yttre avseende fullt värdigt sätt.

Utöver de skäl av mera allmän natur, som med utgångspunkt från det ovan sagda må kunna tala för att Sveriges representation i Washington beredes bostad på egen grund, vill jag beröra vissa mera speciella synpunkter, vartill hänsyn torde böra tagas vid bedömandet av den nu föreliggande frågan.

På grund av bostadsförhållandena i Washington och de därstädes rådande höga hyresprisen hava Sveriges ministrar under senare tider städse haft de största svårigheter att genom förhyrning anskaffa lämplig bostad och kansli-lokal, och en verkställd utredning visar, att beskickningen ofta varit inrymd på ett otjänligt sätt. Upprepade flyttningar av beskickningen hava — även oavsett ombyten å ministerposten — måst ske, bl. a. på den grund, att hyres-tiden för privathus av lämplig storlek och belägenhet i Washington i regel relativt kort. Sålunda har under perioden 1910—1921 beskickningens adress

ändrats icke mindre än nio gånger, ett förhållande som i och för sig måste anses som synnerligen olämpligt.

Vidare bör framhållas, att, då en oproportionerligt stor del av ministerns avlöningsförmåner i regel måst tagas i anspråk för förhyrande av även de mest blygsamma lokaler för inrymmande av bostad och kansli, detta i förening med de även i övrigt höga levnadskostnaderna i Washington kommit att betyda, att reallönen blivit avsevärt mindre än vad skäligen bort för ministern beräknas. Förvärvandet av ett statens beskickningshus i Washington, vari fri bostad beredd ministern, skulle, då man därigenom bleve oberoende av de lokala hyresförhållandena, möjliggöra ett mera rättvist utmätande av dennes löneförmåner och tillåta postens besättning utan alltför stort hänsynstagande till vederbörandes privata förmögenhetsförhållanden, något som också torde vara mera i överensstämmelse med de principer, som allmänt erkänts böra ligga till grund vid utseendet av Sveriges diplomatiska representanter i utlandet.

Även ur rent ekonomisk synpunkt torde ett fastighetsförvärv vara förmånligt. En av envoyén Wallenberg gjord utredning visar sålunda, att hyresprisen i Washington för sådana fastigheter, vilka kunna lämpa sig till beskickningshus, äro relativt höga i förhållande till desammas kapitalvärde. Detta förhållande har varit en bidragande orsak till att ett stort antal länder, utom stormakterna, under senare år funnit fördelaktigt att där förvärva egna legationshotell. På grund av den nu ifrågavarande fastighetens goda belägenhet i en av Washingtons förnämligaste stadsdelar torde ett inköp, betraktat som kapitalplacering, vara ej blott riskfritt utan synnerligen förmånligt.

Då jämlikt envoyén Wallenbergs erbjudande fastigheten komme att överlåtas i fullständigt möblerat skick, torde man även, i händelse av bifall till förslaget, kunna räkna med en direkt besparing för statsverket genom minskad flyttningsersättning åt Kungl. Maj:ts ministrar i Washington. På grund av det stora avståndet från Washington till hemlandet och de orter, där Sverige har sina övriga beskickningar förlagda, kommer ett ombyte på ministerposten i nämnda stad i regel att medföra utbetalandet av betydande belopp såsom gottgörelse för transport av såväl den frånträdande som den nyutnämnde ministerns bohag. Därest möblerad bostad ställes till ministerns förfogande, torde denna utgiftspost kunna högst väsentligt nedbringas.

Enligt vad envoyén Wallenberg meddelat, ernås i händelse av statsförvärv befrielse från kommunalskatt för fastigheten, i likhet med vad som gäller i fråga om övriga främmande stater tillhöriga beskickningsfastigheter i Washington. Därest Förenta staterna i en framtid i Stockholm skulle förvärva eget legationshus, torde emellertid från amerikansk sida anspråk komma att göras på reciprok behandling i detta hänseende.

Genom envoyén Wallenbergs erbjudande och den förutberörda insamlingen har nu för staten öppnat sig en möjlighet att som beskickningshus i Washington på förmånligaste villkor förvärva en fastighet, vilken, såsom framgår av byggnadsstyrelsens och professor Wahlmans utlåtanden, synes uppfylla även högt ställda fordringar. Enligt byggnadsstyrelsens uppskattning är fastig-

heten jämte inventarier värd minst 207,550 dollars, ett belopp som alltså vida överstiger det bidrag av 125,000 dollars, statsverket skulle hava att tillskjuta för inköpet. Med hänsyn till de gynnsamma förutsättningar för en insamling, som, enligt vad envoyén Wallenberg meddelat, för närvarande synas förefinnas, torde det, under förutsättning att ifrågavarande statsbidrag ställes till förfogande, icke råda något tvivel om att återstoden av det ursprungligen begärda priset av 192,000 dollars kommer att kunna på enskild väg anskaffas. Ett initiativ från svenska statens sida skulle nämligen med all säkerhet komma att med den största tillfredsställelse mottagas bland den svensk-amerikanska befolkningen och där vinna ett kraftigt gensvar. Å andra sidan skulle ett avvisande av det föreliggande anbudet, varigenom fullföljandet av planen på en insamling förfölle och beskickningens bostadsfråga för oberäknelig framtid lämnades olöst, icke kunna undgå att framkalla en viss besvikelse i svensk-amerikanska kretsar.

Med hänsyn till de krav, som för budgetåret 1925—1926 ställas på statsverket, har jag funnit det önskvärt, att, ehuru väl från statsmakternas sida redan inom den närmaste framtiden bindande svar måste avgivas å det föreliggande anbudet, erläggandet av statsverkets bidrag till inköpet om möjligt uppskötes till budgetåret 1926—1927. Med tillmötesgående av detta mitt önskemål har envoyén Wallenberg, såsom ovan nämnts, medgivit, att med statsbidragets inbetalande i varje fall finge anstå till den 1 juli 1926. I betraktande härav synes den reglering av de till sändebudet i Washington utgående avlöningsförmåner, som torde böra ske i och med att fri bostad beredes honom, först böra upptagas till behandling i samband med framläggande för nästkommande års riksdag av stat för ortstillägg vid beskickningar och konsulat för budgetåret 1926—1927.

Ehuru skäl finnas att antaga, att värdeförhållandet mellan Sveriges och För-
enta staternas valutor kommer att förbliva relativt konstant, finnes givetvis ingen möjlighet att redan nu exakt beräkna det belopp, som må komma att erfordras för gäldande av merberörda bidrag å 125,000 dollars. Enligt dagens kurs motsvarar denna summa i svenskt mynt 463,750 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

medgiva att till beredande av ministerbostad och kansli-
lokal för beskickningen i Washington må för ett å statsverket fallande belopp av högst 125,000 dollars för svenska statens räkning förvärfvas fastigheten 2249 R Street, N. W., i nämnda stad jämte tillhörande inventarier.»

Vad ministern sålunda hemställt, däri statsrådets övriga närvarande ledamöter instämma, behagar Hans Majestät Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilagan till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torsten Vinell.